

вятърът — на промените, тогава и не подозирахме, че Братислава ще посрещне славистите от цял свят вече като столица на самостоятелна република. И независимо от трудностите поради смяната на системата и обособяването на Словакия, организацията на деловата работа и на културния отдиш беше на високо равнище. Специално трябваше да отбележа гостоприемството на словашката страна, която на делегатите от бившия социалистически блок предостави безвъзмездно настаняване и безплатни закуски и вечери.

Единайсетият конгрес беше добър шанс за словашките колеги да покажат за пореден път с висок и отчетлив глас и да докажат — този път пред целия свят — етногенетичната, езиковата и културноисторическата идентификация на своя народ, комуто при държавната самостоятелност тепърва предстои да разгърне творческите си заложби. И ако за мястото на XI конгрес в историята на славистиката все още е рано да се каже нещо по-определено, за развитието на с л о в а к и с т и к а т а, както и въобще за делото на словашкия народ той изигра несъмнено важна роля.

Людвиг Селимски

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНА СЕСИЯ "600 ГОДИНИ ОТ ЗАТОЧЕНИЕТО НА СВ. ЕВТИМИЙ, ПАТРИАРХ ТЪРНОВСКИ"

На годишнината, свързана със заточението на последния търновски патриарх, бяха посветени възпоменателни дни през месец октомври 1993 г. Организатори на проявите бяха Светата Великотърновска митрополия, Община Велико Търново, Великотърновският университет (Православният богословски факултет, Историческият факултет, Научноизследователският център "Търновска книжовна школа"), международната фондация "Велико Търново", Археологическият институт при БАН — филиал Велико Търново, Националният музей на архитектурата — Велико Търново, Историческият музей — Велико Търново и Съюзът на учените в България — клон Велико Търново.

На 9 октомври с водосвет пред паметника на Патриарх Евтимий беше открита възпоменателната сесия. На пленарното заседание приветствие към участниците от името на ректорското ръководство произнесе заместник-ректорът доц. Николай Колев. Приветствия бяха поднесени и от Траянополския епископ Иларион и от заместник-кмета на града Веселин Георгиев. Интересен беше подходът към проблематиката в пленарния доклад на проф. к. б. Тотю Коев "Св. Евтимий, патриарх Търновски, защитник на православната вяра".

Заседанията на сесията продължиха по секции: "Литературознание", "Езикознание" и "История и богословие". В 41 доклада на видни наши учени-медиевисти — литературоведи, езиковеди, историци и богослови от В. Търново,

София, Пловдив, Шумен, Русе и Стара Загора — бяха разработени от нов аспект редица проблеми, които многократно са били предмет на проучвания и дискусии.

Висока ерудираност, задълбочено познаване на книжовната традиция и точност в трактовката на проблемите се съдържаше в доклада на К л и м е н т и н а И в а н о в а. Тя представи неизвестни факти, свързани с преводното и оригиналното творчество на Патриарх Евтимий по микрофилми от ръкописната сбирка на Хилендар, предоставена ѝ от Предраг и Матей Матееч (Охайо, САЩ). Предмет на доклада на Н е в я н а Д о н ч е в а бяха жизнените и творческите връзки между Патриарх Евтимий и митрополит Киприан. Според нея те са твърде показателни за духовната близост между дейците на Търновската книжовна школа и са от съществено значение за запазване и продължаване на традициите и сред другите славянски народи и най-вече сред русите след поробването на България. На ценните преписи на Евтимиевите жития, похвални слова и послания, реализирани през втората половина на XV в. в сборниците на Владислав Граматик, се спря Г е о р г и Д а н ч е в. Върху епистолографията на Патриарх Евтимий насочи вниманието на аудиторията Л и л а М о н ч е в а.

Традициите на Евтимиевото дело през следващите векове бяха обект на изследване в сравнителното проучване на В. Т ъ п к о в а и П. Б о й ч е в а — "Слово за чудесата на Св. Димитър" от Йоан Ставракий в превод на Владислав Граматик". Варианти на същата тематика разгледа в изследването си "Похвално слово за Св. Неделя" от Евтимий Търновски в превод на румънски език" П. Б о й ч е в а. Опит за мост между две епохи направи Н. Д р а г о в а с доклада си "Генезис на исихазма и неосихазма на Света гора", търсейки проявите на исихазма още в античността.

Друго направление от работата на секция "Литературознание" потърси корените на Евтимиевото дело в историческия му развой на Балканите. На тези проблеми беше посветен докладът на Д. К е н а н о в "Патриарх Евтимий и сръбската агиография от XIII — XIV век". В подобна насока беше и докладът на В. Я н к о в а "За така нареченото "първообразно" житие на Св. Иван Рилски". В по-теоретичен аспект бяха поставени разработките на С в е т л а Г ю р о в а — "Образът на светеца и художественото пространство на неговата реализация" — и на В е н е л и н Г р у д к о в — "Историческо време и жанрова специфика през средновековието".

Разнообразни по своята съдържателна насоченост бяха докладите в секция "Езикознание". Стремехът към задълбочено проучване на лексикологията и топонимията беше отразен в изследванията на А н г е л Д а в и д о в "Старобългарска лексика в "Похвално слово за Евтимий от Григорий Цамблак", на Н и к о л а й К о в а ч е в — "Имената на дейците от Търновската книжовна школа в съвременната ни личноименна система" — и на П е н к а К о в а ч е в а — "Субстантивация на прилагателните имена в словата на Патриарх Евтимий".

Традиционните отрицателни мнения за езика на Патриарх Евтимий дълго време се приемаха безрезервно. Конкретните лингвистични проучвания на И в а н Х а р а л а м п и е в показаха, че водещи трябва да бъдат фактите, а не общите и

необосновани съждения, които не се опират на пълна езикова ексцерпция. Резултатите от неговото проучване се покриха с изводите от конкретната лингвистична разработка на Мария Спасова, която разглежда среднобългарската преводна практика като процес във времето, чиито финал е реформата на Евтимий Търновски. Кирил Кабакчиев в доклада си "Проблеми на преводите на произведения от Търновската книжовна школа" доказва сложността на преводното дело, изнасяйки факти, показателни за симбиозността на превода като езикова, литературна, богословска и екзегетична проява.

В секция "История и богословие" бяха изложени нови материали и факти, осветляващи моменти от средновековната българска история, от материалната и духовната ни култура.

По-голяма част от докладите предложиха обобщаващи изложения, предшествувани от издирвателски разкрития. Такива бяха работите на Н. Маджуров "Борбата на Св. Патриарх Евтимий срещу ересите в средновековна България", на А. Хубанчев — "Религиозни, философски и богословски проблеми в "Похвално слово на Св. Йоан Полиотски" от Св. Евтимий, патриарх Търновски", на Й. Алексиев "Паметниците на столицата Търнов и произведенията на Св. Евтимий, патриарх Търновски".

Н. Кочев, тръгвайки от предпоставката, че през средните векове църквата заема най-важно място при формирането на отношенията Изток — Запад, се спря на конкретни положения, говорещи за липсата на опит при създаването на единен християнски съюз срещу мюсюлманството. На антиосманската тема в творчеството на св. Филотей Кокин обърна внимание в разработките си йеромонах Павел Стефанов.

Димитър Киров в доклада си "Религиозно-богословското значение на книжовната реформа на Св. Евтимий, патриарх Търновски" отрази резонанса на реформата както в България, така и в целия християнски свят. Т. Моллов разсъждава върху няколко текста, свидетелстващи, че историко-апокалиптичната литература е била позната в XIV в., а Владимир Балчев в доказва автентичността на археологическото разкритие в Бачковския манастир през 1905 г., боравейки с документи от Пловдивския държавен архив.

Из областта на изкуствознанието беше докладът на Зарко Ждрakov "Очакване на края на света в Търновската митрополия през XV в."

В един обзор не е възможно да се обхване пълнотата на научната проблематика, да се предадат оживените дискусии по време на сесията. Своевременното публикуване на изследванията ще затвърди важноста на поредната медиевистична среща.

Маргарита Пушкарлова